

TARİHSEL BİR TARTIŞMANIN GÜNCELLEŞMESİ VE 'İZNİK KONSİLİ'NİN GÜNÜMÜZ HİRİSTİYANLIK SAVUNMALARINDAKİ YERİ

*/ Yrd. Doç. Dr. Mehmet DALKILIÇ**

İznik Konsili'nin Hristiyan teolojinin gelişimindeki önemli dönemeçlerden birini teşkil ettiği hemen herkes tarafından bilinir. Sorun, öncelikle teslis ve kutsal kitapların sayısının çokluğuuydu. Hristiyan din bilimciler Hristiyanlık içinde çelişkilerden arınmış bir Tanrı ve kutsal kitap anlayışı geliştirmek için İznik'te bir araya gelmişlerdir. Bu toplantıda varılan sonuçlar bir yana, İznik veya İznik Konsili o günden itibaren Hristiyan muhitlerde şöhet bulduğu gibi Müslümanlar için de Hristiyanlığa yönelik eleştirilerin güçlü kanıtlarından birisi olagelmıştır.

Günümüzde ise, kitle iletişim araçlarının ve özellikle de bilgisayar ve internet teknolojilerinin akıl almaz bir hızla yaygınlaşması sayesinde tarihsel bir konu çok daha geniş muhitlere ve kitlelere ulaşacak tarzda yeniden güncelleşmiştir. Özellikle misyonerlik faaliyetleri yapan ve temelinde İslam'a karşı Hristiyan savunuculuğuna dayanan çalışmalarda "İznik Konsili" göz ardı edilemeyen bir olgu olarak görünmektedir. Bu itibarla, elektronik ortamlarda yapılan tartışmaların bu tarihsel sorunun yeniden hatırlanmasına ve bir yönüyle de İznik'in dinler tarihinde iz bırakan önemli bir kültür ve medeniyet kenti olarak görülmesine dolaylı bir katkı sağladığını gözlemlemekteyiz. Tebliğimizde üzerinde durmak istediğimiz nokta, özellikle internet-elektronik ortamda tarihsel bir tartışmanın nasıl güncellendiği ve misyonerlik amaçlı faaliyetlerde İznik Konsili etrafında Hristiyanlığa yöneltlen eleştirilere karşı nasıl savunmalar yapıldığını tespit etmektir.

Updating of a historical debate and the place of Council of Nicaea in Cotemporary Christian Apology in the Context of Internet Networks

It is well known that Concil of Nicaea was one of the crucial stages in the development of Christian theology. It is stated that the problem was the issue of trinity and huge amount of the Scriptures. The well known Christian religious scholars at that time summited in Nicaea to establish a belief of God and a thought of scripture that are purified from contradictions. Besides the

* İstanbul Üniversitesi

outcomes of the council, Nicaea and the Council of Nicaea both famed within the christian circles and became one of the most powerful evidences for Muslims polemists against Christians from that time.

And now, thanks to Mass Media and to IT technology especially computer and Internet Networks which have been widespread throughout the world, a historical subject has been updated in a way that it could reach to wider circles and people. The council seems in the works especially acting misionary and based on christian apology against Islam as a phenemonen that could not be passed over. In this regard, we observe that these debates in Internet network have contributed to remind the historical problem, and to recognise Nicaea as cultural and civilised city in the History of Religions indirectly. The point I want to focus in my paper is to determinate how the histocal debate was updated in Internet Networks and how it was defended the critiques agaisnt Christianity in the misionary acts in context of Nicaea council.

Bir şehrin bilim ve düşünceyle ilişkisi, çeşitli bakımlardan ele alınabilir. Şehir, bilimin ve düşüncenin gelişmesine zemin hazırlar, bilginin ve düşüncenin üretildiği mekân, başka bir anlatımla bilginin doğal mekânı haline gelir. Böylelikle şehir, bilime ve düşünceye adını verir. Söz gelimi Atina Okulu veya Milet Okulu denildiğinde öncelikle bir şehri ve şehirle özdeşleşmiş felsefi akımı veya filozofları hatırlarız. Bazen şehir, dini inançların ve kutsal mekânların merkezi olur. Mekke veya Kudüs bu itibarla bütün şehirleri gölgede bırakacak bir şöhret kazanmış iki şehirdir. Bazen şehir, bilimin doğduğu ve geliştiği bir yer olmaktan çok, yaygınlaşmasına ve yeni formlar kazanmasına zemin hazırlar. Bazen bilim ve düşünce tarihindeki önemli bir olaya veya tartışmaya tanıklık etmesiyle mütemayiz bir yer edinir. İznik, en azından dinler ve mezhepler tarihi açısından, ev sahipliği yaptığı toplantıyla belki bütün şehirleri gölgeleyecek bir şöhrete ulaşmış, Anadolu coğrafyasını hiç bilmeyen insanlar için bile aşına bir isim olarak hafızalarda yer etmiş kültür ve medeniyet şehirlerimizden biridir.¹

¹ İznik ve Anadolu'daki bir kısım merkezlerin Hristiyanlık açısından bir değerlendirmesi için mesela bk. <http://www.hristiyan.net/anadoludahristiyanlik.htm>- Erişim 31 Temmuz 2005. İngilizce sitelerde ise İznik Konsili genellikle "The First Council of Nicaea", "The Defences of Nicaea", veya "The Nicene Creed, Symbol of Faith" gibi değişik ifadelerle geçer. Mesela bk. <http://www.newadvent.org/cathen/11044a.htm>- Erişim 31 Temmuz 2005; <http://www.tertullian.org/rpearce/nicaea.html>; <http://www.angelfire.com/wy/svenskildbiter/nicaea.html>; <http://mb-soft.com/believe/bxc/nicaea.htm>; <http://www.rci.rutgers.edu/~jemjones/christianityoutline.html>- Erişim 31 Temmuz 2005; <http://www.piar.hu/councils/ecum01.htm>; <http://www.ccel.org/fathers2>; <http://www.ctlibrary.com/ch/1996/51/51h011.html>; <http://mb-soft.com/believe/bxh/nicene.htm>; <http://www.christianitytoday.com/ch/2005/001/7.18.html>; <http://www.ewtn.com/library/councils/nicaea1.htm>; http://incil.com/forums/Incil.Com_Mesaj-Tahtasi/posts/1918.html;

İznik Konsili, Hristiyan teolojinin gelişimindeki önemli dönemeçlerden biridir. Bu toplantının nedeni ve varılan sonuçlar bir yana², İznik Konsili o günden itibaren Hristiyan muhitlerde şöhret bulduğu gibi Müslümanlar için de Hristiyanlığa yönelik eleştirilerin güçlü kanıtlarından birisi olagelmıştır. Günümüzde ise, kitle iletişim araçlarının ve özellikle de bilgisayar ve internet teknolojilerinin akıl almaz bir hızla yaygınlaşması sayesinde tarihsel bir konu geniş muhitlere ve kitlelere ulaşacak tarzda yeniden güncelleşmiştir. Özellikle İslam'a karşı Hristiyanlık savunusuna dayanan çalışmalarda "İznik Konsili" göz ardı edilemeyen bir olgu olarak görünmektedir.³ Bu itibarla, elektronik ortamlarda yapılan tartışmaların bu tarihsel sorunun yeniden hatırlanmasına ve bir yönüyle de İznik'in dinler tarihinde iz bırakan önemli bir kültür ve medeniyet kenti olarak görülmesine dolaylı katkı sağladığını gözlemlemekteyiz.

Tebliğimizde üzerinde durmak istediğimiz nokta, internet-elektronik ortamda tarihsel bir tartışmanın nasıl güncellendiği ve misyonerlik amaçlı faaliyetlerde İznik Konsili etrafında Hristiyanlığa yöneltilen eleştirilere karşı nasıl savunmalar yapıldığı hususudur.

http://en.wikipedia.org/wiki/First_Council_of_Nicaea; [http:// en.wikipedia. org/ wiki/ First Council of Nicaea](http://en.wikipedia.org/wiki/First_Council_of_Nicaea).

² Toplantının nedeni konusunda mesela şöyle denilmektedir: "İskenderiyeli iki tanrıbilimci olan Atanasysus ve Aryus arasında başlayan tartışma tüm Hristiyan Kilisesine yayıldı ve İlk Ökümenik (Evrensel) Konsilin İznik'te toplanmasına neden oldu. Atanasysus (ö. 373) ve Aryus (ö. 336) Tanrı Kelâmının olmakla birlikte, Kelâmın doğasını farklı şekilde algılıyorlardı. Atanasysus'a göre İsa'da beden alan Kelâm, yani Tanrı Sözü, ezeliydi, yaratılmamıştı ve baştan beri Tanrıyla birlikte idi. Aryus'a göre ise Tanrı Kelâmı ezeli değildi, Tanrı tarafından, evren yaratılmadan önce ama zaman içinde yaratılmıştı. Aryus'a göre İsa'da ezeli, yaratılmamış Kelâm değil, bir yaratık beden almıştı. (Apolojetik literatürü (Kelâm) inceleyen Müslümanlar, sonradan Müslüman tanrıbilimcileri arasında Tanrı Kelâmı konusunda gelişen tartışma ile bir benzerlik farkedeceklerdir. "Eş'ari" konumu Atanasysus'inkini anımsatır, "Mu'tezile" görüşü ise Aryus'unkine yakındır.). Tartışma Kilisede uyuşmazlıklara neden olduğundan, hangi ifadenin gerçeğe daha yakın olduğuna karar vermek üzere Konstantin İznik Konsilini topladı. Konsil Atanasysus'un ileri sürdüğü formülü onayladı ve Aryus'unkini reddetti. Konsilin saptadığı ve imanin kısa özetini içeren Credo (Amentü - İman ikrarı)da Tanrı Kelâmının bir yaratıktan değil, Tanrının gerçek doğasından ileri geldiği belirtildi. Daha fazla bilgi için bk. <http://www.hristiyan.net>- Erişim, 31 Temmuz 2005; <http://doctormental.blogspot.com/2005/05/modern-gnostics.html>; <http://www.christianitytoday.com/ct/2005/107/52.0.html>- Erişim 31 Temmuz 2005; <http://mb-soft.com/believe/txc/nicaea.htm>; Erişim, 31 Temmuz 2005; <http://www.ewtn.com/library/COUNCILS/NICAEEA1.HTM>; Erişim, 31 Temmuz 2005; www.dunyadinleri.com/hristiyanlik.html; Erişim, 31 Temmuz 2005; [http://www.answering-islam.org/ Trinity/ index. html](http://www.answering-islam.org/Trinity/index.html); http://en.wikipedia.org/wiki/First_Council_of_Nicaea.

³ <http://www.incil.com/sss/iznik.php>- Erişim 31 Temmuz 2005; <http://www.piar.hu/councils/ecum01.htm>; <http://www.tertullian.org/rpearse/nicaea.html>; <http://www.christianitytoday.com/ct/2005/107/52.0.html>; <http://www.angelfire.com/wy/svenskild/biter/nicaea.html>; <http://mb-soft.com/believe/txc/nicaea.htm>; <http://www.Christianitytoday.com/ch/2005/001/7.18.html>; [http://incil.com/ forums/ Incil.Com Mesaj Tahtasi/ posts/1918.html](http://incil.com/forums/Incil.Com_Mesaj_Tahtasi/posts/1918.html); www.geocities.com/Heartland/Valley/2010/iznik.html; http://www.firstunitarianatoronto.org/Sermons/The_Islamic_Connection.htm; [http:// www. answering-islam.org/Who/index.html](http://www.answering-islam.org/Who/index.html); <http://www.answering-islam.org/ Trinity/ index. html>; http://en.wikipedia.org/wiki/First_Council_of_Nicaea.

İznik Konsili, Hristiyanlığı tanıtmak amacıyla kurulan sitelerde sürekli atıf yapılan bir konudur. Bu meyanda siteler, genellikle kutsal kitapla ilgili bölümlerde tartışmaya atıf yaparlar.⁴ Bu vesileyle taradığımız çeşitli sitelerde konunun işleniş ve ele alınış bakımından şöyle bir teknik tahlil yapabiliriz. Bazı siteler konuyu; I- Konsil nedir? II- İznik Konsilinde Neler Oldu? III- İznik Konsili Niçin Toplandı? IV- Konstantin'in Rolü V- Arys gibi başlıklarla ele alır.⁵ Konsil hakkında genel bilgi verilir. Konsilin niçin toplandığı, amacı, Hristiyanlıktaki yeri, sonuçları vs. üzerinde durulur.⁶ Burada, özellikle Türkçe

⁴ Mesela bk. Erişim <http://www.hristiyan.net-31 Temmuz 2005>; <http://www.piar.hu/councils/ecum01.htm>; <http://www.ccel.org/fathers2>; <http://www.angelfire.com/wy/svenskildbiter/nicaea.html>; <http://mb-soft.com/believe/txc/nicaea.htm>; <http://www.christianitytoday.com/ch/2005/001/7.18.html>; <http://www.kutsalkitap.org/modules.php?name=News&file=article&sid=20>; <http://incil.com/forums/Incil.Com Mesaj Tahtasi/posts/1918.html>; www.geocities.com/Heartland/Valley/2010/iznik.html; www.dunyadinleri.com/hiristiyanlik.html- Erişim 31 Temmuz 2005; <http://www.bible.ca/H-trinity.htm>; <http://www.kutsalkitap.org/modules.php?name=Forums&file=viewtopic&t=317&highlight=iznik+konsili>.

⁵ www.piar.hu/councils/ecum01.htm; Erişim 31 Temmuz 2005; http://college.hmco.com/history/west/mosaic/chapter4/map_07_02_large.html; <http://www.tertullian.org/rpearse/nicaea.html>; <http://www.christianitytoday.com/ct/2005/107/52.0.html>; <http://www.angelfire.com/wy/svenskildbiter/nicaea.html>; <http://mb-soft.com/believe/txc/nicaea.htm>; <http://www.yotor.com/wiki/en/nicaea.htm>; <http://incil.com/forums/Incil.Com Mesaj Tahtasi/posts/1918.html>; www.geocities.com/Heartland/Valley/2010/iznik.html; <http://www.bible.ca/H-trinity.htm>; www.dunyadinleri.com/hiristiyanlik.html- Erişim 31 Temmuz 2005.

⁶ Mesela I. Konsil Toplantısı şöyle değerlendirilir: "Roma imparatorluğu, Hristiyanlığı resmi devlet dini olarak benimsemişti. Bu dini, bir "iktidar ideolojisi" konumuna getirmek, böylelikle bütün imparatorluk halklarının uymak zorunluluğunu duyacakları bir "Tanrı emirleri" dizisi oluşturmak, Hristiyanlığı farklı görüşlere, akılcı eleştirilere kapatmak istemektedir. İşte bu nedenle çiçeği burnunda Hristiyan Constantinos, 20 Mayıs ile 25 Temmuz 325 tarihleri arasında, "Ariusculuk'u mahkûm ettirmek üzere" Birinci Nikaia (İznik) Konsili'ni topladı. Konsil, imparator'un huzurunda ve Cordoba Metropoliti Hosios'un başkanlığında Senatus Sarayı'nda açıldı. Arius, aralarında Nikomedeia'lı Eusebios'un da bulunduğu 17 yandaşının desteği ile görüşlerini savundu. Ne var ki, toplantıya katılan 220-250 dolayındaki piskoposun büyük çoğunluğu, onun görüşlerini kabul etmediler. Arius ve iki arkadaşı, konsilin kararını imzalamadıkları için 'Aforoz' edilerek kovuldular. 'Ariusculuk' İskenderiyeli Papaz Arius (280-283 bir yaklaşımla şöyle demektedir: "Baba-Oğul-Kutsal Ruh" üçlemesi Hristiyanlığı 'Üç Tanrıcılık' yoluna sokar; bu ise, hala süregelmekte olan Yunan gök tanrıcılığının devamı demektir. Geleneksel üçlemede birbirleriyle kaynaşmış varsayılan bir güçler eşitliği öne sürülmektedir. Oysa eldeki İncillerin açık anlamı Baba'yı tek Tanrı olarak belirtir. Oğul (İsa) bir tanrı değil, Baba (Tanrı)'nın yarattığı bir varlıktır. Decius ve Valerianus dönemlerinde; en sonunda Diocletianus'un saltanat yılları sırasında 303'te Hristiyanlar cezalandırılmışlardı. Ne var ki, Diocletianus'tan sonra Büyük Constantinos (306-337), imparatorlukta rakibi Maxentius'u bozguna uğratarak iktidarını pekiştirdiği Mulvius Köprüsü Savaşından hemen önce, birdenbire Hristiyanlığı kabul etmiş ve devletin resmi dini olarak benimsemiştir. Daha sonra Julianus (361-363) döneminde, bir ara Hristiyanlığa karşı yine cephe almışsa da, artık bu din Roma'nın resmi ideolojisi olarak tarihteki yerini almış bulunmaktadır. Arius, "Baba ile oğul aynı değildir; aynı olsalardı, aynı derecede yetkin olmaları gerekirdi. Bu ise eşit güçte iki Tanrı kabul etmek demektir. Kaldı ki kutsal ruh, değişmez ve bölünmez. Tanrı onu oğluna geçirmez, bölemez. Oğul, sonsuz değil, sonludur; yaratan değil, yaratılmış; etkin değil, edilgendir; neden değil, sonuçtur. İncil'ler bize tek Tanrı olduğunu ve bu Tanrının da kutsal ruh olduğunu söylemektedir" demıştır. Birinci İznik Konsili'nde, Arius'un bu akılcı görüşlerinin reddedilişi, Hristiyanlık dünyasında kargaşanın önlenmesi görünümü altında, imparatorluk katına, Tanrı vekili yetkisinin verilisinin ilk adımı olarak algılanabilir. 368 yılının 11 Ekim günü,

web sitelerinde genellikle birbirini tekrar eden bilgilerle karşılaşıldığı belirtilmelidir. Çoğu zaman herhangi bir kaynak zikredilmese de⁷, aktarılan bilgilerin benzer kaynaklardan derlendiği anlaşılmaktadır. İznik Konsili, bazı sitelerde müstakil bir konu olarak ele alınırken, daha çok kilise tarihi,⁸ kutsal kitap⁹, inkarnasyon gibi temel sorunların söz konusu edildiği yerlerde ara başlık veya bir tahlilin unsuru olarak zikredilir ve atıf yapılır.¹⁰

Sitelerde İznik Konsili, Müslümanların istismar ettiği ve saptırdığı bir sorun olarak tezahür eder. Bununla birlikte Hristiyanlık içinde de meseleyi ele alan bazı akım ve mezheplerin eleştirildiğini görmekteyiz. Bazı Hristiyan mezheplerin İznik Konsilini, geleneksel Hristiyan anlayışıyla değerlendirmedikleri üzerinde durulan bir husustur.¹¹

giddetli bir deprem Bursa ve çevresinde büyük ölçüde hasara neden olmuş, bu arada I. Konsil'in toplandığı İznik'teki Senatus Saray da yıkılmıştır. Bu sarayın yıkıntıları bugün İznik Gölü kıyısında bulunmaktadır." Bu konuda daha geniş bilgi için Bk. <http://www.iznik.8k.com/tarih.html>- Erişim 31 Temmuz 2005; <http://www.christianitytoday.com/ct/2005/107/52.0.html>; <http://www.ctlibrary.com/ch/1996/51/51h011.html>; <http://www.angelfire.com/wy/svenskildbiter/nicaea.html>; <http://mb-soft.com/believe/txc/nicaea.htm>; <http://incil.com/forums/Incil.Com/Mesaj-Tahtasi/posts/1918.html>; <http://www.geocities.com/ss/rosario/03.html>; www.dunyadinleri.com/hiristiyanlik.html- Erişim 31 Temmuz 2005; <http://www.bible.ca/trinity/>.

7 Ancak bazı sitelerde akademik anlamda olmasa bile verilen bilgilerin bir takım kaynaklarla desteklendiği de belirtilmelidir. Mesela Konseyin tarihi ve içeriği konusu işlenirken şöyle denilmektedir: "Tarih ilmini iyi bilenler bilirler ki: Tarihte cereyan ettiği söylenen bir hadiseyi doğrulamanın tek yolu o hadisenin görgü şahitlerinin yazılarını incelemek ve değerlendirmektir. Tarih ilmi bundan ibarettir. İznik konseyi ile ilgili bilinen tarihi kaynaklar sadece o konseye katılan ve orada konuşmaları kaydeden Evstatyus, Atanasyus ve Eusebyus'un eserleridir. Bu belgeler konsey başkanı olan Antakyalı Evstatyus'un bir eseri; Atanasyus'un İznik Konseyinin Kararları adlı eseridir ve M.S. 350 ile 354 yılları arasında yazmıştır. Ayrıca 369 yılında Kuzey Afrikalı dini liderlere yazdığı bir mektup ve Sezaryeli Eusebyus'un 325 yılında yazdığı bir mektuptan oluşmaktadır. Bunlardan başka hiçbir kaynak yoktur." Bk. Moran, Hakikat ve Dalalet, s. 13; Barraclough, The Medieval Papacy, s. 10; Karataş, Gerçekleri Saptıranlar, s. 33; Erişim <http://www.hristiyan.net-31Temmuz2005>; <http://www.christianitytoday.com/ct/2005/107/52.0.html>; <http://www.geocities.com/ss/rosario/03.html>; www.dunyadinleri.com/hiristiyanlik.html- Erişim 31 Temmuz 2005.

8 Mesela bk <http://www.ctlibrary.com/ch/1996/51/51h011.html>; <http://www.angelfire.com/wy/svenskildbiter/nicaea.html>; <http://www.geocities.com/ss/rosario/03.html>; www.dunyadinleri.com/hiristiyanlik.html- Erişim 31 Temmuz 2005.

9 İngilizce sitelerde İznik Konsili İnciller açısından ayrı bir değerlendirme konusu oluşturmuştur. Bu konu "The Council of Nicaea and the Bible" gibi başlıklarla tartışılmaktadır. Mesela bk. <http://www.newadvent.org/fathers/3801.htm>; <http://www.tertullian.org/rpearse/nicaea.html>; <http://www.angelfire.com/wy/svenskildbiter/nicaea.html>; <http://mb-soft.com/believe/txc/nicaea.htm>; <http://www.kutsalkitap.org/modules.php?name=News&file=article&sid=20>; <http://www.kutsalkitap.org/modules.php?name=Forums&file=viewtopic&t=317&highlight=iznik+konsili>.

10 <http://www.saint-mike.org/Apologetics/QA/Answers/ChurchHistory/h0203280008.html>; <http://www.newadvent.org/cathen/11044a.htm>- Erişim 31 Temmuz 2005; <http://www.christianitytoday.com/ct/2005/107/52.0.html>; <http://mb-soft.com/believe/txc/nicaea.htm>; <http://www.yotor.com/wiki/en/nl/Nicaea.htm>; www.Hazretiisagelecek.com/s3.c.html.

11 <http://www.incil.com/sss/iznik.php>- Erişim 31 Temmuz 2005; <http://www.saint-mike.org/Apologetics/QA/Answers/ChurchHistory/h0203280008.html>; <http://www.newadvent.org/cathen/11044a.htm>- Erişim 31 Temmuz 2005; http://college.hmco.com/history/west/mosaic/chapter4/map_07_02_large.html; <http://www.newadvent.org/>

Bilindiği gibi, İznik Konsili temelde iki sorunla ilgilidir: Birincisi, İskenderiye’de ortaya çıkan ve Hristiyanlığın bazı teorilerini yeniden yorumlayarak geleneksel Hristiyan anlayışını eleştiren Aryüsçülük akımının yol açtığı teolojik-teorik sorunlar; ikincisi ise, Roma İmparatorluğunun Hristiyanlığı resmi din olarak benimsemesiyle İmparator Konstantin’in Hristiyanlıkla ilgili büyük veya siyasi projesi. Bu yönüyle gerek dinsel sorunlar ve gerekse İmparator’un siyasal projesi farklı sorunlara ve ayrışmalara yol açmıştır.¹²

Bu vesileyle üzerinde durulan birinci nokta, konsil ve Hristiyanlıkta konsillerin ve benzeri toplantıların anlamından hareketle, meselenin olağandışı bir mahiyet arz etmediğinin tespitidir. Bu nokta, gerçekten de önemli bir husustur. Çünkü Hristiyanlara yönelik eleştiri, Hz. İsa’dan itibaren İznik Konsili’nin toplandığı tarihe kadar ortaya çıkan dini karmaşa ve çelişkilerin böyle genel bir toplantıyla giderilmeye çalışıldığıdır. Bu yönüyle Konsil, eleştiri sahiplerine göre, bütün Hristiyanlar için bir dönüm noktasını teşkil eder. Çünkü Konsil, dünya üzerindeki bütün Hristiyanların temsil edildiği ve Roma İmparatorunun himaye ve gözetimi altında tertiplenmiş sıra dışı ve önemli bir toplantıdır. Bu toplantının sıra dışılığı, Hristiyanlığın karşılaştığı sorunun büyüklüğünü göz önüne sermek için yeterlidir. Kimi konularda kesin sonuçlara varılmamış olsa bile, özellikle İncillerin sayısının sınırlandırılması Konsil’in benzerine rastlanmayan sıra dışı öneminin açık kanıtıdır. Bu Konsil’den sonra hiçbir şey eskisi gibi olmadı ve Hristiyanlıkta yeni bir devir başladı. Dolayısıyla, bu konu hakkındaki savunuyu, öncelikle toplantının genel tasviri ve Hristiyanlıktaki yerinin tespitinden hareket etmeliydi. Başka bir ifadeyle, toplantının sıra dışılığı ve olağanüstü öneminin bir şekilde yorumlanması veya izale edilmesi gerekir. İnternet sitelerinde bu konu konsilin keyfiyeti üzerinde durularak aşıyor. Buna göre konsil, Hristiyan din adamlarının, dinle ilgili yerel veya bütün Hristiyanları ilgilendiren sorunları görüşmek üzere Hristiyanlığın bünyesinde doğal olarak bulunan bir mekanizmadır. Bu yüzden onlara göre İznik Konsili’nde de yeni bir durum kesinlikle söz konusu değildir ve yine bu

fathers/3801.htm; <http://www.christianitytoday.com/ct/2005/107/52.0.html>; <http://mb-soft.com/believe/txc/nicaea.htm>; <http://www.christianitytoday.com/ch/2005/001/7.18.html>; <http://www.yotor.com/wiki/en/ni/Nicaea.htm>; www.hazretiisagelecek.com/s3.c.html.

¹² <http://www.hristiyan.net-31Temmuz2005>; www.incil.com-Erişim31Temmuz2005; <http://doctormental.blogspot.com/2005/05/modern-gnostics.html>; <http://www.saintmike.org/Apologetics/QA/Answers/ChurchHistory/h0203280008.html>; <http://members.shaw.ca/bronwynmaye/Work%20Archive/Grade%2012/History%20Winners%20Essay.pdf>; <http://www.newadvent.org/fathers/3801.htm>; <http://www.geocities.com/tarihbaba1/ARIUS.htm>; <http://www.ccel.org/fathers2>; <http://www.Christianitytoday.com/ct/2005/107/52.0.html>; www.hazretiisagelecek.com/s3.c.html.

noktayı istismar edenlerin, konsil terimine yüklediği sıra dışı anlam, Hristiyanlık açısından tarihsel ve dini gerçeklerle bağdaşmaz.¹³

Bu yaklaşıma göre İznik Konsili'nin özelliği genel bir sorun nedeniyle yaygın bir toplantı şeklinde düzenlenmiş olmasıydı. Savunular dikkate alındığında bu toplantının genel olmasının nedeni, özellikle İmparator Konstantin'in konuya gösterdiği ilgiden kaynaklanır. İmparator Konstantin'in İznik Konsili'ndeki rolü, bu meyanda Hristiyanlığa eleştiriler yönelten kimselerin de üzerinde durduğu bir konudur. Acaba imparator bu konsili niçin topladı veya gerçekte Konsil'i düzenleyen kimdi? İznik konsilini Hristiyanlığa yönelik eleştirilerin bir zemini sayan kimseler, İmparatorun böyle bir toplantıyı tertip emiş olmasının Hristiyanlıktaki sorunun büyüklüğüne ve görüş ayrılıklarının artık dinin birlik ve bütünlüğünü yıkacak noktaya gelmiş olmasından kaynaklandığını ileri sürmüştür. İmparator, bütün Hristiyanlığı ilgilendiren böyle önemli bir sorunu çözmek için bir konsil toplamış ve uzun süren tartışmalarla görüş ayrılıklarını giderilmesini hedeflemiştir.¹⁴

Web ortamında ise, imparatorun meseleye ilgi göstermesi çeşitli bakımlardan ele alınmakta. Onlara göre imparatorun öncelikli hedefi siyasal olabilir. Bununla birlikte, imparatorun iyi niyetli bir Hristiyan olduğu tercihe şayan bir görüş sayılmaktadır. Ancak her halükarda imparatorun dini bir görevinin bulunmayışı, onu Konsil'in ana tartışmalarının dışına çıkarır. Burada, Hristiyan din adamlarının siyasetle ilişkisi ve Konsil'deki siyasal yönlendirmelerle ilgili iddialar bertaraf edilmeye çalışılır. Savunma,

¹³ İşte, gerçekler ortada. İznik Konseyi'nde İncil tahrif edilmemiş, değiştirilmemiştir. Zaten M.S. 325 yılında İncil'i tahrif etmek imkânsız bir iş olurdu. O tarihe gelindiğinde Hindistan'dan İrlanda'ya, Etiyopya'dan Kuzey Almanya'ya kadar her yerde İsa Mesih'e inanan topluluklar vardı. Ayrıca, İsa'nın Tanrılığı hakkındaki inanç, İznik Konseyinde uydurulmuş değildir, başlangıçtan beri ve her devirde bütün Mesih topluluklarınca benimsenmiştir. Bu inanç bildirisi hemen tüm Mesih inanlılarınca kabul edilmektedir. Örneğin, eğer bir kimse neye inandığımız öğrenmek istiyorsa, Kutsal Kitapta öğretilen doktrin sistemini içerdiğini kabul ettiğimiz bildirge açıklamalara baksın. *Westminster İnanç Açıklaması ile Elçilerin İnanç Bildirgesini* karşılaştırması yeterli olacaktır. <http://www.hristiyan.net- 31 Temmuz 2005;> <http://www.incil.com/sss/iznik.php- Erişim 31 Temmuz 2005;> <http://www.ctlibrary.com/ch/1996/51/51h011.html;> <http://doctormental.blogspot.com/2005/05/modern-gnostics.html- Erişim, 31 Temmuz 2005;> <http://members.shaw.ca/bronwynmaye/Work%20Archive/Grade%2012/HistoryWinners%20Essay.pdf;> <http://college.hmco.com/history/west/mosaic/chapter4/map0702large.html;> <http://www.yotor.com/wiki/en/ni/Nicaea.htm;> <http://www.ewtn.com/library/COUNCILS/NICAIA1.HTM;> http://incil.com/forums/Incil.Com_Mesaj_Tahtasi/posts/1918.html; www.hazretisagelecek.com/s3_c.html; www.ilkadimdergisi.com/190/kapak-muhammederdogan.htm; www.ilkayet.net/incil.htm; www.hristiyan.net/cevaplar/

¹⁴ <http://www.hristiyan.net- 31 Temmuz 2005;> www.incil.com- Erişim 31 Temmuz 2005; <http://doctormental.blogspot.com/2005/05/modern-gnostics.html;> <http://www.newadvent.org/cathen/11044a.htm- Erişim 31 Temmuz 2005;> <http://mb-soft.com/believe/bxc/nicaea.htm;> <http://www.christianitytoday.com/ch/2005/001/7.18.html;> <http://www.yotor.com/wiki/en/ni/Nicaea.htm;>

Hristiyanların dinsel sorunlarını dini ve teolojik düzeyde tartıştıkları, eleştirilere tamamen dini çerçevede cevaplar verildiğinde odaklaşır.¹⁵

Üzerinde durulan bir husus ise, konsilin toplanma gayesiyle ilgilidir. Elektronik ortamda ana yaklaşım, konsilin somut ve nesnel bir gaye taşıdığı iddialarını göz ardı etmek şeklinde görünmektedir. Bununla beraber Aryüşçülük'ün ileri sürdüğü kimi tezlere cevap vermek bu konsilin amaçlarından biri olarak görülmektedir. Eleştirmenler, Aryüşçülük'ün Hristiyanlığı başta İsa'nın Hristiyanlıktaki konumu olmak üzere kimi noktalarda temelden sarsan eleştiriler yönelttiğini ileri sürer. Sitelerde, tartışmanın sanıldığı kadar önemli olmadığı zerinde durulmaktadır. Hatta Aryüş'ün tezlerini genç bir Mısırlı ilahiyatçının çürüttüğü ve bundan sonra Aryüşçülük'ün bir daha belini doğrultmadığı ileri sürülerek, Aryüşçülük ve bu meyanda yöneltilen eleştiriler küçümsenmektedir. Bununla beraber, dikkate değer bir çelişki, böylesine küçümsenen bir tartışmadan sonra Hristiyanlık inancının yeniden tanımlandığı, inanç ilkelerinin yeniden gözden geçirildiği ve pekiştirildiğidir.¹⁶

Konsilin toplanmasındaki sıradanlık ile sonuçta ortaya çıkan durum arasında bir çelişki olduğu aşikârdır. Bu çelişkinin devam ettiği başka bir alan ise, kaba bir anlatımla, yüzlerce İncil'den dört tanesinin kabul edilip diğerlerinin yasaklanması ile ilgili eleştiriye verilen cevaplarda oraya çıkar. Bilindiği gibi,

¹⁵ www.incil.com- Erişim 31 Temmuz 2005; <http://www.tertullian.org/rpearse/nicaea.html>; <http://www.newadvent.org/cathen/11044a.htm>; <http://doctormental.blogspot.com/2005/05/modern-agnostics.html>; <http://www.christianitytoday.com/ct/2005/107/52.0.html>; <http://mb-soft.com/believe/bxc/nicaea.htm>; <http://www.christianitytoday.com/ch/2005/001/7.18.html>; www.ilkayet.net/incil.htm.

¹⁶ Uzun tartışmalardan sonra, konsey, İsa Mesih'in Tanrı'yla aynı öze sahip olduğu görüşünü benimsedi. Konseyin sonunda İsa Mesih'in Tanrı olduğu ortak bir bildirgeyle kabul edilmiştir. M.S. 325'te İznik'teki konseyde hazırlanan ve bugünkü Mesih inanılarının mezheplerinin hemen hepsince kabul edilen inanç bildirgesi şöyledir:

"Her şeye gücü yeten, görülen ve görülmeyen bütün şeylerin Yaratanı olan bir tek Baba Allah'a inanıyoruz; Bir tek Rab İsa Mesih'e inanıyoruz; Allah'ın Oğlu, Baba'dan doğan biricik Oğul, yani Baba'nın öz varlığından oluşan Allah'tan Allah, Nurdan Nur, gerçek Allah'tan gelen gerçek Allah, yaratılmış değil, doğurulmuş, Baba'nın aynı öz varlığına sahip olan, Kendi aracılığıyla gökteki ve yerdeki herşey yapılmış, biz insanlar için ve kurtuluşumuz için gökten inmiş, insan bedenini almış ve insanlar arasında yaşamış, sıkıntı çekmiş ve üçüncü günde ölümden dirilmiş, göğe yükselmiş, dirilerle ölüleri yargılamaya gelecek olan O'dur; Ve Kutsal Ruh'a da inanıyoruz." Bk. Yazman, İznik Konseyinde Ne Oldu?, s. 6-13; <http://www.hristiyan.net-31Temmuz2005>; www.incil.com-31Temmuz2005; <http://soma.npa.uiuc.edu/~dbranch/scriptcath/CANON.HTM>- Erişim 31 Temmuz 2005; <http://www.newadvent.org/cathen/11044a.htm>; <http://college.hmco.com/history/west/mosaic/chapter4/map0702large.html>; <http://mb-soft.com/believe/indexa.html>; <http://mb-soft.com/believe/txh/nicene.htm>; <http://www.christianitytoday.com/ch/2005/001/7.18.html>; <http://www.ewtn.com/library/COUNCILS/NICAEA1.HTM>; <http://incil.com/forums/Incil.ComMesajTahtasi/posts/1918.html>; www.ilkayet.net/incil.htm; www.hristiyan.net/cevaplar/; <http://www.bible.ca/trinity/>.

İznik Konsili'nden hareketle yöneltlen eleştirilerin odağında İnciller bulunmaktadır. Kutsal kitap tasavvuru, bilindiği gibi, Hristiyanlıkla İslam arasındaki temel sorunlardan biri olagelmıştır. Müslümanlar, İznik Konsili'nin tam da kendi görüşlerini doğrulayan bir işleve sahip olduğunu iddia ederek, Hristiyanlığın zayıf noktasının kutsal kitap üzerinde odaklaştığını düşünmüştür. Belki de, İznik Konsili'nin şöhretinin ana nedenlerinden birisi budur. Çünkü özellikle Müslümanların eleştirilerinde İznik Konsili İncillerin sayısının sınırlandığı toplantı şeklinde şöhret bulmuştur.¹⁷

Web ortamında bu eleştiri dikkate değer bir eleştiri olarak görülmemektedir. Onlara göre, konsilin toplanmasının böyle bir amacı kesinlikle söz konusu değildir. Bu noktada üzerinde durulması gereken bir nokta ise, Kutsal kitabın değiştirilemezliği başlığı altında konunun sürekli gündeme getirilmesidir. Bu meyanda falın siteyi örnek olarak verebiliriz. Sitede kutsal kitabın tahrif edilemediği konusu ele alınırken, söz İznik Konsili'ne ve bu vesileyle Hristiyanlığa yöneltlen eleştirilere getirilir.¹⁸

Sonuç:

Burada kısaca özetlemeye çalıştığımız görüşlerle İznik Konsili'nin geçmişte ve günümüzde güncelliğini koruyan canlı kir konu olduğu görülmektedir. Bahsi geçen siteler teorik bakımından konuya katkı sağlayacak bir derinlik taşımasa bile, konuyu geniş kitlelere duyurdukları da aşîkârdır. Bunun yanı sıra, İslam'la ilgili eleştireler için de İznik Konsili sürekli bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu itibarla, bu gibi sitelerin takip edilmesi ve tarihsel ve teolojik konularla ilgili iddia, görüş ve suçlamalarına cevaplar verilmesi bir gerekliliktir.

¹⁷ <http://www.hristiyan.net-> 31 Temmuz 2005; <http://www.incil.com/sss/iznik.php-> Erişim 31 Temmuz 2005; <http://www.hermetics.org/meryem.html-> Erişim 31 Temmuz 2005; <http://www.newadvent.org/cathen/11044a.htm-> Erişim 31 Temmuz 2005; <http://www.newadvent.org/fathers/3801.htm; http://www.tertullian.org/rpearse/nicaea.html; http://mb-soft.com/believe/txc/nicaea.htm; http://www.Christianitytoday.com/ch/2005/001/7.18.html; http://www.islamacevap.net/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=19; http://www.answering-islam.org/Who/index.html>

¹⁸ Mesela Konsilin toplanma nedeni konusunda; "Tarihsel kaynaklara göre İznik Konseyine katılanlar sadece İsa Mesih'in Tanrılığını tartışmak için toplanmışlardır. Bazılarının yanlış olarak düşündüklerinin aksine, İznik Konseyinde İncil metni tartışılmadı. Atanasyus ve Aryus, karşıt tezleri savunmak için aynı İncil metnini kullandılar. Konseye katılanlar arasında İncil metni ya da içeriği konusunda her hangi bir ihtilaf olduğu kesinlikle kaydedilmemiştir." Denilmektedir. Mesela bk. <http://www.hristiyan.net-31> Temmuz 2005; http://soma.npa.uiuc.edu/~dbranch/script_cath/CANON.HTM- Erişim 31 Temmuz 2005; <http://mb-soft.com/believe/txc/nicaea.htm; www.ilkadimdergisi.com/90/kapak-muhammederdogan.htm>